

razvidno iz Prešernove sklepne gazele: »... tretji bi bil bolj prijatelj Pindarovi odi.« Eden izmed njih je bil najbrž tudi učeni dr. Jakob Zupan. In ker velikemu grškemu vzorniku ni mogel slediti v zanosnem poletu pesniške dikcije in v fantastičnem bogastvu drznih prispodob, ga je skušal posnemati vsaj — v odporu do črke »s«.

Kajetan Gantar

PREŠERNOV »BELŠI«

V Parizini ima Prešeren nekaj nenavadnih komparativov, ki se bijejo z današnjim pravilom o stopnjevanju pridevnikov za barve: Vodè *višnelši* čez in čez, *Erjavši* listje je drevés (izdaja Glonar-Pirjevec, 162), skoz *belši*, ko snegá belóst (167). Dejal bi, da se je vsaj pri zadnjem lahko ravnal po Vodniku, ki je v svoji Pismenosti zapisal, da ima bél primernik »bélši, bélejši, beléji« (41). Že v njegovih LN 1798 (št. 64) beremo: ta kruhovec je belejši, kakor naš pšenični kruh. Po Vodniku je Gollmayerjevo obliko v Sveti maši 1808: ból bel ku sneg Ravnikar (1813) popravil v: belejši kakor sneg (300). Da pa stopnjevanje z obrazilom pri te vrste pridevnikih ni morda samo iz knjig, ampak je tu pa tam na Gorenjskem še zmerom živo, priča magnetofonski posnetek, ki ga je letos napravil M. Matičetov v Kranjski gori. V pripovedki o kralju Matjažu se tam glasi: vrane so ble črne, krokarji pa še črnej.

Lino Legiša

»MOČ« IN »SILA« PRI PREŠERNU

V domiselni črtici Viharjev sila (str. 187) navaja Kajetan Gantar nekaj citatov iz Prešerna, kako pesnik z besedama sila in moč ponazarja intenzivnost kakega fizičnega, duševnega ali zgodovinskega pojava. Pisec navaja takih primerov enajst, in sicer devet za »silo«, dva pa za »moč«. To me je napotilo, da sem prelistal svoje zapiske iz Prešernovega besedišča. Nekaj tisoč listkov je, ki sem jih v zimskih uricah 1925/1926 napisal na podlagi Pintarjeve ljudske izdaje Prešernovih Poezij (1901) in dodatno iz Žigonove Prešernove čitanke (1922). Po teh zapiskih je Prešeren rabil besedo *moč* v 36, *sila* pa v 25 primerih. Naj le-te navedem v stavčnih zvezah zapovrstjo, kakor se nizajo v Poezijah. Številke značijo stran v omenjeni Pintarjevi izdaji iz l. 1901.

Moč: (misli) repetnic razpeti pred nimajo moči 6; pred ni moč te pozabit' 9; ver'vat' v tebe moč mi ni 12; ne straši moč viharja 14; vzamejo v sèbe ga njene (zemlje) moči 22; vodi mi — noge z močjo neznano 33; s celo močjo se v vèso vpre 63; zakriti jeze ni ti moč ljudem 98; al je moč na prvi pròstor jo posaditi, moč ji prvo čast skazáti 99; dragi taka moč je čezme dana 104; iskra — vgasnit' se ne dá z močjo nobèno 108; jim moč so dale rasti neveselo 117, 118 in 123 (v Sonetnem vencu); bi blizu tebe dobile moč kvišku rasti poezij cvetlice 120; préd ko vgasnila smrt moč plamena 124; stori svetila moč — da luna jih ko sonce ne razžali 128; brez té moči — se v njih le tvòja cena razodeva 128; hrast — naenkrate ne 'zgubi moči poprešne 139; ki ga na tlà teledi tvòja moč gromeča 139; tje, kamor moč pregánjavcev ne seže 141; Valjhun tam s celo jih močjo objame 147; ko svòjo moč najbòlj vihar razklada 147; mreže, ki v njih drži nas upa moč golj'fiva 149; ròka — zadržana ji od moči neznane 151; zmage večno slavo, ak bi, da jo dosèci moč je, sodil 152; ne mèč, ne moč gradú trdnjave bogov ne more rešit' 153; ljubézni se braniš, nje môči si kós 173; péšat' vidim tvòjo moč 176; zlodí ima mànj zató moči 185; da brez moči bi noč b'la huda 199; če v taki môči dálj trpé 205; več ne bo ga moč sprostiti 205; ob moč pokoršč'na njih, nje ukáz 210; poskúsi, da ti odpústi in te odvéže, če je moč 212.

Sila: Sila spomina (naslov pesmi) 10; obraz mili tvoj po sili mi je vedno préd očmi 4; mène po sili pomnila boš ti do zadnjega dne 11; zdaj môlit' več ni sila 45; odšla si trupla sili 54; po sili v soldate bil je vzet 68; Minérve nič ne prašaj, poj po sili 79; kogá za silo nam v bukvah jèzik svoj imeti brani 82; solzé ne, ki teko iz njih (oči) po sili 86; 'zučé nas v starjih letih časov sile 89; kar niso jih zatrlé časov sile 116; ur tèmnhil so zatirale jih sile 118, 119 in 123 (v Sonetnem vencu); samó njo bogajo viharjev sile 121; roké po sili njé ime pisale 131; ko je viharjev sila prevelika 132; ne zapusti nobèden ga v ti sili 147;

al srečno je prestala časov silo 153; naj brije zdaj okrog viharjev sila 156; zdaj ovrgle so jih (očetov postave) vojske sile 161; nobéna me ne bo premôgla sila 162; kar misli, da bo v sili zlatá mu treba 165; ki stala v bran je Atilovi sili 190; spati jim ne dá ljubezni sila 9 (v Žigonovi izdaji).

Menim sicer, da je ta seznam izčrpen, vendar ni izključen kak pomanjkljaj. Vsekakor se lahko rabi za korektiv in primerjanje z listovnikom, ki ga hrani Inštitut za slovenski jezik pri SAZU. Pomemben jezikovni dokument bi bil specialni Prešernov besednjak, repertorij pesnikovega besednega zaklada.

J. Wester

ŠTUDENTOVSKI : »ŠTUDENTSKI«

V Ljubljani imamo še zmerom Študentovsko ulico — tam nasproti je bil včasih licej, Levstik je napisal Študentovsko zdravico, v študentovskih letih smo stanovali pri študentovskih gospodinjah in hodili jest v Študentovsko kuhinjo. Danes, kaže, študenti ne poznajo več te domače besede. Kamor pogledaš, srečaš nemogoče, tuje »študentsko« naselje, »študentsko« menzo, njih organizacija, njih list ali festival nimajo več domačega pridevka. Kaj ni v študentovskih odborih ne enega Slovence, ki bi povedal, kako je pravzaprav po naše?

L. L.

CVETKA

Bojim se, da bomo kmalu lahko brali takole mednarodno »slovenščino«: ... mentaliteta, ki tolerira marsikaj kurioznega, spontano eliminira konkretne uzanse, katerih dubiozne efikasnosti ne more afirmirati ali impresivno prezentirati. Z averzijo išče regres iz brezperspektivnosti, ker ji asociacija tuje idejnosti in domače ležernosti, ki nam povzroča toliko perturbacij in reperkusij, impetuozno insinuira — umik ...

V. G.

PREČITI IN PREČKATI

SP ne dela razlike med prečiti in prečkati. To razlikovanje pa je v našem planinskem slovstvu že dolgo časa izvedeno. Prečka je orodje v telovadnici, tudi križišče ali cesto lahko še prečkamo, v gorah pa ostenja ali pobočja vedno samo prečimo. V stenah poznamo torej samo prečnice in prečenja, ne pa prečk. V SP najdemo še tretji glagol prečati, v pomenu počesati lase, od tod tudi preča.

Janko Blažej

Ob koncu tretjega letnika

Slavistično društvo v Ljubljani in uredništvo revije se v imenu naročnikov zahvalujeta Svetu za kulturo LRS, ki je s svojo podporo omogočil izhajanje revije, ravno tako pa tudi založbi Mladinske knjige v Ljubljani, ki je požrtvovalno vodila upravo, in Celjski tiskarni v Celju za lep, reden in skrben tisk.

Število sodelavcev se je letos povečalo na 62 (lani 48). Želeti bi bilo, da bi se tudi naročniška mreža še zgostila, zato prosimo naročnike, naj čez počitnice pridobijo novih bralcev. Zlasti bi si želeli še več naročnikov med dijaki.

Prihodnji, četrti, letnik revije bo izhajal kakor letošnji od oktobra do maja (osem števil). Sodelavce prosimo, naj nam čimprej pošljejo svoje prispevke ali vsaj sporočijo teme, ki jih mislijo v prihodnjem letniku obravnavati. Prispevke za prvo številko, ki bo izšla 15. oktobra, mora uredništvo dobiti vsaj do 15. avgusta.

